

עירובין צט

משה שווערד

1. ספר יד בנימין

דף צ"ט בגמ' לא יעמוד אדם צרה"י כו' אמר
רצ יוסף השחין ורק חייב חטאת,
הנה צירושלמי להאי מתני' איתא לא סוף דבר
עומד צרה"י ומשחין צרה"ר אלא אפי' עומד
צרה"י ומשחין צרה"י ומתגלגלין ויורדין לרה"ר
אסור, וזה ודאי דמתגלגל אינו אלא איסור דרצנן
דגורו בכוחו, ואילו מתני' לרצ יוסף לענין חיוצ
דאורייתא קאמר, וז"ל דאה"נ ועיקר הכוונה
לענין איסור כלומר דגם צוה איכא איסור.

והנה לעצם די' הירושלמי מנארר צריטצ"א
דנקטין כן להלכה, וכן עיי' צירוש"ל קי'
ש"נ סעי' צ' ד"ה צרה"י שהביא כן מהא"ר
בשם הרי"א"ו (עיי"ש דצכרמלית שרי צכה"ג כיון
דכוחו צכרמלית לא גזרו), וע"ע צ"צית מאיר"
קי' ש"נ מה שהאריך צד' הירושלמי.

2. תוספות מסכת עירובין דף צח עמוד א

והאמר רבא המעביר חפץ מתחלת ארבע לסוף ארבע והעבירו דרך עליו חייב – [1] פירש בקונטרס דרך עליו למעלה מיו"ד שהוא מקום פטור ותימה לר"י דאדמייתי מדרבא הוה ליה לאיתויי מת"ק דבן עזאי דאמר בפ"ק דשבת (דף ה:): המוציא מחנות לפלטיא דרך סטיו חייב דהיינו דרך מקום פטור וע"כ שמיע ליה ההיא ברייתא דבסמוך מייתי מילתא דבן עזאי וכן קשה לקמן (צט.). גבי עומד אדם ברה"י ומטלטל ברה"ר ובלבד שלא יוציא חוץ לד' אמות וקאמר בגמרא הא הוציא חייב חטאת לימא מסייע לרבא דאמר המעביר חפץ כו' ופירש שם הקונטרס דמתני' נמי מיירי בעומד על הגג שלמעלה מ' דהוי כעין ההיא דרבא דאיירי במעביר דרך עליו וקשה לפירושו דגם מאן דכר שמיה דרשות היחיד קתני במתני' ולא גג וע"ק דבפ"ק דשבת (דף ה:): גבי עומד אדם על האיסקופה כו' מסיק ובלבד שלא יטול מבעל הבית ויתן לעני ומעני ויתן לבעל הבית ואם נטל ונתן שלשתן פטורין וקאמר ליהווי תיובתא דרבא דאמר רבא המעביר חפץ כו' ומאי קושיא ה"ל למימר דרבא סבר כרבנן דבן עזאי [2] לכך נראה לר"י לפירוש דרך עליו כפי' ר"ח שפירש בפ"ק דשבת דרך עליו היינו מימינו לשמאלו דהוה סלקא דעתך דמעביר מצד ימינו לשמאלו דרך גופו דהוי חשובה כמונחת אפ"ה חייב דחשובה כמהלכת דהא מהלכת היא והשתא אתי שפיר דההיא עומד אדם על האיסקופה דהכא ודלקמן איירי שעומד במקום אחד ואינו זז ממקומו ומעביר מכאן לכאן דרך גופו ואיירי (לקמן) כגון שמשלים ארבע על ידי זריקה ולהכי לא מייתי אלא מדרבא אע"ג דידע לברייתא דבן עזאי.

3. תוספות מסכת עירובין דף צט עמוד א

מחשבתו משוי' ליה מקום - דוקא בכי האי גוונא דנהנה באותו מקום טפי מבמקום אחר כגון בפי כלב שיאכלנה ובפי הכבשן שתשרף שם וכן השתין ורק אבל זרק על המקלות או על שום דבר אפי' במתכוין לא אמרו מחשבתו משויא ליה מקום.

4. חידושי הריטב"א מסכת עירובין דף צט עמוד א

מחשבתו משויא ליה מקום. פירש ר"י ז"ל מחשבתו שחשב לנקות גופו ממנו ואהניא ליה מחשבתו להא, משויא ליה מקום למיהווי עקירה חשובה לענין שבת, ודכוותה הא דאמרין בהזורק לפי הכלב או לפי הכבשן דמחשבתו שחשב לשרפה בכבשן או להאכילה לכלב אהניא דמשוי ליה מקום, וה"ג זרק לפי הכלב כלומר שנתכוון לכך [ולא גרסינן זרק ונח בפי הכלב דמשמע שנח] בלא כוונה וכבר פירשתיה במסכת שבת בפרק הזורק (ק"ב א') ובפרק קמא בס"ד.

5. ספר שערים מצויינים בהלכה

דף צט. מחשבתו משויא ליה מקום. פרש"י
מחשבתו שהוא צריך לכך משויא
לה הוצאה חשובה. נהתוס' כתבו, דדוקא
בכהאי גוונא דנהנה באותו מקום טפי
מבמקום אחר. וכ"כ הריטב"א, דמחשבתו
שחשב לנקות גופו ממנו ואהניא ליה
מחשבתו, להא משויא ליה למהוי עקירה
חשובה לענין שבת. ונראה להסביר עפמש"כ
התוס' במס' שבת (ד. ד"ה והא) דבעינן
עקירה והנחה ע"ג מקום ד', זהו משום דאינן
רגילות להניח החפץ בפחות מד', ומסתמא
היה כן במשכן, ולפי"ז ה"נ כשנהנה באותו
מקום טפי ממקום אחר, רגילות הוא להניחו
גם במקום פחות מד', ולכן לא בטלה
מחשבתו.

6. תוספות מסכת עירובין דף כ עמוד א

לא יעמוד אדם - בפרק בתרא (ד' צט.) מוקי לה בחפצים הצריכין לו וגזרי' דלמא יכניס אצלו וקשיא דתיפוק
ליה דקא מעייל מרשות הרבים לרשות היחיד כמו משתיין ורק מרשות הרבים לרה"י דאסרינן לקמן ורש"י
תירץ לקמן דלא דמי למשתיין ורק דשותה עביד עקירה והנחה בחד רשותא דמשתיין נחין בתוך פיו שהוא
מקום פטור ואע"ג דחוזרין ונבלעין אין לחוש הואיל ונחו במקום פטור ואע"ג דבמקום שאין בו ד' על ד'
(אמות) אמרינן ובלבד שלא יחליפו התם גזרינן דילמא אתי לאפוקי בהדיא אבל הכא אי אפשר כלל שלא ינחו
מעט בפיו קודם שיבלעם אבל במשתיין ורק לא חשיב פיו מקום פטור כיון דפיו וגופו הן במקום א' ולפי זה היה
מותר להוציא ראשו מרה"ר ולרוק כיון דפיו במקום אחר הוא מקום פטור והא דמבעיא לן בפרק בתרא (ד' צט.)
הוא ברה"י ופי האמה ברה"ר מהו היינו משום דמי רגלים מיד כשנעקרו מגופו שוב אין נחים בפי האמה אבל
מפ"ק דשבת (ד' ג:) קשיא דקאמרינן התם אדרבה משחשיכה דאי שדי ליה אתי לידי חיוב חטאת לא קנסינן
והשתא היכי אתי לידי חיוב חטאת הואיל ונחו בידו שהוא מקום פטור וי"ל דלא חשיב הנחה במקום פטור אלא
בדבר שהוא נוטל ממקומו אבל התם שהכלי נח מאליו לא חשיב הנחה במקום פטור ולפי זה אסור להוציא ראשו
ברה"ר ולרוק וא"ת אכתי אפשר דלא אתי לידי חיוב חטאת כגון שיתן מידו זאת לידו אחרת וי"ל דאיירי כשהנקב
קטן שלא יוכל להכניס בו שתי ידיו ועוד נראה לפרש דלא דמי למשתיין ורק דהכא כשכולעם מיד חשיבי
כנחין אע"ג דאינם נחים עד שיגיעו למעיו משום דמבטלי אגב גופו והוי עקירה והנחה בחד רשותא והכי
נמי אמר רבא בפ' המוציא (שבת ד' פ.) הוציא שתי אותיות וכתבן כשהוא מהלך חייב דכתיבתן זו היא
הנחתן ואתי נמי שפיר מתניתין דאמרו לו גבי יש אוכל אכילה אחת כו' ר' מאיר אומר אם היה שבת
והוציא בפיו חייב והשתא היכי חשיב הוצאה בהדי הנך הא בעידנא דמיחייב עלייהו דהיינו בשעת הנחת
גרון אכתי לא מיחייב אהוצאה עד שינוחו במעיו אלא אהוצאה נמי מחייב משעת בליעה דחשיב כמונח.

7. שערים מצויינים בהלכה - דף כ

לא יעמוד אדם ברה"ר וישתה ברה"י כו',
אלא א"כ מכניס ראשו ורובו למקום
שהוא שותה. ע"י בתוס' שהוכיחו, דמיד
כשעבר המשקה דרך הגרון חשיב כהנחה,
אע"ג דעדיין לא הגיע למעיו, והכיוא ראייה
ממס' כריתות (יג:) יש אוכל אכילה אחת
וחייב ד' חטאות, ור"מ אומר אם היה שבת
והוציא בפיו חייב עוד חטאת משום הוצאה,
ואי נימא דעל איסור הוצאה אינו חייב עד
שיונח במעים, היכי מדמה איסור הוצאה
לחיובי איסורי אכילות, הא עליהם חייב
כשעת הנחה בגרון. וכ"כ רש"י לקמן (צט.)
ד"ה וישא רבנן דבפיו הוי הנחה. והנה

כשרות חתם סופר (או"ח סי' קכז) כתב, בלענזן איסור יוה"כ אינו חייב אלא בהנאת מעיו, משום דביתובי דעתא תליא מילתא, ולא מיתבי עד שהגיע למעיו. וכן במג"ח (מצוה שיג) כתב, דבשאר איסורין חייב בהנאת גרון, חוץ מיוה"כ דביתובי דעתא תליא. וקשה מדברי התוס' כאן. ובשנת כתב סופר (או"ח סי' קיא וסי' קיז) כתב, דגדולי המורים חולקים על זה, דבירושלמי (פ"ח דתרומות) איתא, דגם ביוה"כ אזלינן בתר גרונו, ועי"ש שמחלק הכת"ס בין שתיה לאכילה, דבשתיה הדבר תלוי בגרון.

8. דף על הדף עירובין דף צט עמוד א

בגמ': היה אוכל דבילה בידיים מסואבות והכניס ידו לתוך פיו וכו'. בהסבר המחלוקת ר"מ ור"י מצינו מחלוקת בין רש"י והר"ש להרמב"ם בפי' המשניות. [1] לרש"י מטמא ר' מאיר דקסבר דרוק חשוב כמשקה, ור' יוסי מטהר דרוק אינו חשוב משקה. [2] ולהרמב"ם גם ר' יוסי מודה דרוק חשוב משקה, וטעמא דמטהר הכא משום דהוי כהכשר שלא לרצונו שלא היה רצונו להכניס ידיו לפיו אלא להוציא הצרור ולא ליגע ברוק.

9. מגדים חדשים

אמר ר"י מוחלפת השיטה. פירש"י החליף ר' יהודה שיטתו וינא הימנה. וכתב המהרש"ל, ומדברי התוס' יראה כפשוטו דמהפכים דברי ר' יהודה לר' מאיר. ועיין בתורת חיים שדחה לפירש"י, ומפרש כמו איפוך דזכולה הש"ס ע"ש. ועיין מש"כ ניד דוד בטעם שהוכרח רש"י לפרש כן. וע"ע צמועפות ראס על היראים (סימן רעד אות קפח).

10. ספר שערים מצויינים בהלכה

כ"ח בפני רבו חייב מיתה שנא' כל משנאי אהבו כו'. צ"ע מאי נפק"מ בענין זה אם עושה בפני רבו או בפני שאר בני אדם, ועי' במס' שבת (קיד). כל ת"ח שנמצא רכב על בגדו חייב מיתה שנא' "כל משנאי וגו'", ופרש"י שממאסין עצמן בפני הבריות כו', והרי שאין חילוק. וצ"ל דאיה"נ דגם בפני שאר בני"א אסור, אלא דלא מסתבר ליה שיהא חייב מיתה כשעושה זאת בפניהם, ודוקא כשעושה בפני רבו שגם מזלזל בכבודו, וכבוד רבו כמורא שמים, והתם דהת"ח עושה זאת הרי הוא מזלזל התורה, וכמו שפרש"י שם.

11. מגדים חדשים

ביח ורק קאמרינגן. פירש"י שרקק אומו צפני רבו והיה לו להסתלק משם או להצליעו בכסותו. וזרש"י שזרי"ף כ' שרקק אומו כיח לפני רבו כו'. וכ"ה זדק"ס מרש"י כ"י. וכ"כ צפ"י רבינו יהונתן שרקק אומה ליחה צפני רבו כו' ע"ש. ומזכיר דעל מעשה הכיח עלמו, היינו שמשחעל להוציא הליחה, אינו נענש, דאנוס הוא שעל כרחו הוא ע"י חולי או הזינה. וחייב מיתה רק על הרקיקה שרקק צפני רבו.

ומשמע דדוקא זרק הכיח היינו ליחה עצה [עיין תוס' ז"ק (ג' ז) ד"ה כיחו, וצפ"י ר"ח שם] חייב מיתה, משא"כ זרק רוק סתם אינו נענש, דאל"כ אמאי נקט כיח צפני רבו, הול"ל סתם הרק צפני רבו חייב מיתה. ומשמע דוקא כח ורק, דהוא ממאס יומר מרוק סתם.

והנה צשו"ע יו"ד (סימן רמז סכ"ט) איחא, רק צפני רבו הוא בכלל כל משנאי אהבו מות. וכחז הרמ"א ודוקא כיחו שהוא דבר שינא מגופו ככה, אבל רוק צעלמא מותר דאנוס הוא לרוק

ומש"כ הרמ"א צסס רבינו ירוחם אבל רוק צעלמא מותר דאנוס הוא לרוק. לא ידעתי כוונתו, אמאי אנוס הוא לרוק, ואדרבא כיחו הוא אנוס לרוק, משא"כ רוק צעלמא יכול לצלוע בפיו. וראיתי

12. ספר יד בנימין

במשנה, לא יעמוד אדם צרה"י וישתה צרה"ר וכו' פי' גזירה שמה יכניס הכלי אללו,

וצגמ' רישא רבנן וסיפא ר"מ פי' דגזר שמה יכניס, וכ' רש"י "והא ליכא למימר דשתיית המים תיהוי הכנסה כמשחין ורוק, דלא דמי דהתם קא עקר מרשות זו וקא עבד הנחה לרשות זו, אבל שותה עבד עקירה והנחה בחדא רשותא, דהא ברשות שהוא שותה פיו עומד וצפי הן נחין מיד" עכ"ל. ופי' הרא"ש ז"ל דאע"ג דחזרין ונצלעין בתוך מעיו לא איכפת לן כיון שכבר נחו צפיו שהוא מקום פטור וכו', וכן פי' התוס' לעיל זדף כ' (ד"ה לא) בדברי רש"י

13. ספר שערים מצויינים בהלכה

<p>ונדע דכש"כ ברה"ר. ותירץ בתשו' הריב"ש (סי' תה) שדרך הש"ס לכוללה לפעמים עם רה"ר, ועוד לפעמים קתני רה"ר סתם, ואוקמי לה בגמרא בכרמלית דוקא, כדאיתא במס' שבת (ח:), ולכן אמר אביי דהא דקתני רה"ר לאו דוקא.</p>	<p>כרמלית מאי, אמר אביי היא היא. פרש"י דכי היכי דלא יעמוד ברה"ר וייתה ברה"י כך לא יעמוד בכרמלית וייתה ברה"י. וקשה א"כ למה תנן "לא יעמוד ברה"ר", הו"ל לומר "לא יעמוד בכרמלית",</p>
---	---

14. רבי עקיבא איגר מסכת שבת דף יא עמוד ב

רבא אמר היא גופה גזירה וכו' [אם גם מוציא הכלי מכרמלית לרה"י מדרבנן בעלמא הוא ואנן נגזור שלא יעמוד ברה"י ויושיט ראשו לכרמלית לשתות משום שמא יוציא הכלי, גזירה לגזירה הוא]. תימא הא גם ברה"ר ליכא דאורייתא דהא בתחילה כשנטל בפנים הכלי לשתות אין דעתו להוציאו, וא"כ לא היה עקירה ע"ד להוציאו ואח"כ כשרוצה למשוך הכלי לחוץ וכבר הוא ביזו ליכא עקירה, כיון דיזו לא נייה, כמו נתן בעה"ב לתוך ידו של עני והוציא העני ידו לחוץ.

15. תוספות הרא"ש מסכת שבת דף יא עמוד ב

אמר אביי מנא אמינא לה וכו'. אביי לא מייתי ראייה אלא מהוצאה משום דהוצאה מילתא דשכיחא ודבר ההוא אתמור בה רבנן לגזור גזירה לגזירה, אבל בשאר מילי מודה אביי דלא גזרינן גזירה לגזירה דהא בריש פ"ק דביצה דגזר ביצה שנולדה ביום טוב אטו פירות הנושרין פריך אביי גופיה היא גופא גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה.

16. חדושי הרשב"א על מסכת שבת דף יא/ב

אמר אביי היא היא. דקסבר אביי דכולא חדא גזרה הוא דכל כי הני אי לא הא לא קיימי הא. ואיכא נסחאי דכתיב בהו הכין בהדיא. ...

17. חידושי הרמב"ן מסכת שבת דף יא עמוד ב

אמר אביי היא היא וכו'. ... ומצאתי במקצת הנוסחאות ואביי אמר לך כולה חדא גזירה היא...

18. פני יהושע מסכת שבת דף יא עמוד ב

תוספות בד"ה אמר אביי כו' ... מיהו לולא דבריהם היה נראה לי שאין צורך לדחוק כ"כ לחלק בין הוצאה לשאר מלאכות דהא אדרבה הוצאה מלאכה גרועה היא אלא דעיקר טעמא דאביי בכרמלית היינו דכיון דחכמים התמירו בכרמלית ועשאוהו כרה"ר להחמיר אמרינן כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון ואי שרית ליה בכרמלית אתי ליה למשרי נמי ברה"ר ...

19. ספר יד בנימין

<p>הר"ר יונתן ז"ל לפי שדרך כל מוחילה ולינור להיות נמוכין מן הגג הרבה כדי שירדו המים צמדרון ולא יתעכבו הרבה לפיכך לא יקראו חורי רה"י, וכע"ז יעו' צעזעה"ק שער ג' ה' וצבאורים שס, (וע"ע צמי' מהרמ"ז על הרצינו יונתן).</p>	<p>שם במשנה ומן הלינור מ"מ שוחה, ופירש"י משום דהלינור לעולם ארוך ויוצא לרה"ר והו"ל כמוצא מרה"ר, וזהו דלא מיקרי הלינור חורי רה"י אף שמחוצר הוא לגג פי'</p>
--	---

והנה לענאם הדבר דאקריי "צירוף" אי הי חיוצ
מן הסורה דליהוי ממש כמוציא מרה"י
לרה"ר או שמא ליכא אלא איסור בעלמא, הנה
מדברי הרמז"ס ז"ל בפט"ו מהל' שבת הל' ג'
מפורש דליכא אלא איסור בעלמא וכמו שביאר
שם נון"ל "ולמה אינו חייב מפני שלא נחו המים
אלא הרי הן נוטלין והולכין" עכ"ל. ועי' גם
 בעצוה"ק להרשב"א שכי "צירף ידו אסור" משמע
 נמי איסורא בעלמא וכמש"כ צביאורים שם,
 ועיי"ש שהביא בשם הסורה חיים שכי טעם למה
אין כאן חיוצ דלאו מוציא ממש הוא שאינו אלא
מזרק ונוגע בפיו או בכלי צנינור, ואולם הביא
מהמאירי שכי חוהו שאמרו צברייתא אס' יש
צנינור ד' על ד' "אסור" חייב קאמר, מיהו
קיים (צמאירי) מד' הרמז"ס והרשב"א הנ"ל
שאינו חייב ועיי"ש. וע"ע צביאורה"ל ד"ה תוך

בגמ' קולט אין אבל מזרק לא וכו', מפירש"י
 ז"ל מצוהר לצירוף הוא דוקא שנוגע ממש
 פיו או הכלי אל המוחילה ואז הוא כמוציא מרה"י
 לרה"ר, אבל אם אינו נוגע ממש אף שהוא תוך
 ג' למוחילה לא מיקרי צירוף, וכן נפסק בשו"ע
 סי' שני"א, וכ"ה דעת הרשב"א ז"ל בעצוה"ק
 שער ג' ה'.

ואולם ראינו לרבינו יונתן צמסנה דכל שהוא
 תוך ג' למוחילה מיקרי צירוף, והוצא
 נמי צביאורה"ל ד"ה תוך ג' למוחילה עיי"ש, ועי'
 צביאורים לעצוה"ק שהביא כן מס' יראים השלם,
 וכן מהמאירי שהביא כן בשם י"מ.

21. יד בנימין

שם בגמ', תניא נמי הכי עומד אדם צרה"י
 ומגביה ידו למעלה מי"ט כו' תניא
 אידיך לא יעמוד אדם צרה"י ויגביה ידו למעלה
 מי"ט לפחות מג' סמוך לגג ויזרק, כך הוא גי'
רש"י ז"ל, ועי' ביאורו בתוס' ד"ה לא.
אבל התוס' הביאו גי' ר"ח ז"ל לא יעמוד
אדם "צרה"ר" ויגביה ידו "למטה" מי"ט
וכו', ומיירי צגוונא דמתני' בעומד צרה"ר, ומה
שמגיה למטה מ"י היינו כדנחבאר צמסנה לצירוף
אסור אפי' למטה מ"י וכשי' רוב הראשונים ז"ל.

22. ריטב"א על מסכת עירובין דף צט/ב

שם הוא דתנן בור ברשות הרבים וחוליתו גבוה עשרה טפחים חלון שעל גביו ממלאין ממנו בשבת אמרינן עלה
 בש"ס במאי עסקינן אי לימא בסמוכה כלומר שאין מן הבור עד הכתל ד' טפחים למה לי חוליתה גבוה עשרה
 טפחים פירש דמשמע דלהכי קתני חוליתה גבוה עשרה טפחים משום דכי נפיק דלי מן הבור שהוא רשות היחיד
 להעלות אל החלון עובר למעלה באויר רשות הרבים שהוא מקום פטור (ואלו לא היתה החוליה להעלותו אל
 החלון עובר למעלה באויר רשות הרבים שהוא מקום פטור) ואלו לא היתה החוליה גבוה עשרה היה עובר דרך
 אויר רשות הרבים ולהכי פרכינן דאפילו אינה גבוה עשרה כיון שההפסק שבין הבור והכתל אין בו ד' לא חזי
 לתשימש בני רשות הרבים וכיון דכן ואין בו ד' ה"ל מקום פטור ואע"ג דמשמע במסכת שבת דתל ברשות הרבים שאין בו ד'
 לא הוי מקום פטור אלא כשהוא גבוה ג' וכדאיתא בפ"ק דשבת שאני הכא שכל הפסק פחות מד' בין בור וכותל לא דרסי ליה רבים כלל וכיון שכן
 אעפ"י שהוא סמוך לרשות הרבים מקום פטור הוא בכל מקום שאין בו ד' שהוא גבוה שלשה. אבל בתוס' פירשו למה לי חוליה עשרה בלאו הכי נמי
 משכחת לה כשהגביה ההפסק שבין הבור והכתל ג' טפחים ואין בו ד' והפי' הזה נ"ל שהוא דחוק בלשון הש"ס ואין צריך לכך וכדרך שפירשתיה
 מפרש אותה רש"י ז"ל:

23. ריטב"א על מסכת עירובין דף צט/ב

שם אמר רב הונא במופלגת מן הכתל ד' טפחים פירש דהשתא לא הוא מקום פטור אלא או רשות הרבים או כרמלית בקרן זוית הסמוכה לרשות הרבים וא"ת ואפילו במופלגת למה לי גבוה עשרה דהא כיון דאגדו בידו כי מייתי לה מרשות היחיד לרשות הרבים נמי אפילו שבות ליכא וכדאיתא בסוף פרקין. ויש מרבתי שהיו מתרצין דסוגיין כלה אליבא דרבי עקיבא דאמר קלוטה באויר כמו שהונחה דמיא ואין זה מחזור בעיני דתהוי כל האי שקלא וטריא דלא כהלכתא וגם הרמב"ם ז"ל וכל הגאונים ז"ל קבעוה הלכה ונ"ל כי דרך המשלשל דלי מלמעלה על הרוב כי כשמוציא הדלי מן הבור ומשכו להביאו אצלו שהוא נח באמצע האויר וזמנין דמגנדר ליה דלי ונפיל באמצע ונח בקרקע וכאלו הוא אינו מעמידו כלל מחמת כובדו דה"ל כמי שאין אגדו בידו ומ"ה בעינן שתהא סמוכה לכתל כדי שתהא המקום שבנתיים מקום פטור או שתהא החוליא גבוה עשרה דמסתמא לא מגנדרא ליה כולי האי עד שתנוח בקרקע ומסיק ליה מן האויר ואזיל. ומיהו הא ק"ל כיון שהבור הזה ברשות הרבים ויש בו זכות לרבי' היאך זה מותר לדלות ממנו דהא אסרי עליה בני רשות הרבים ועדיפא הא מגג הסמוך לרשות הרבים והכא לזה בשלשול ולזה בשלשול הוא וי"ל דבור ברשות הרבים אסור לבני רשות הרבים לדלות ממנו בשבת אלא א"כ עשו לו סביביו מחיצה גבוה עשרה וכיון שהן בני רשות הרבים סלוקי נפשייהו מהכא לגמרי לכלהו שבתות ואחלוה לגבי האי שהוא רגיל בו תדיר וראוי לו למלא ממנו דרך חלונן:

24. יד בנימין

ואולם הריטב"א ז"ל כ' דדוחק לאוקמי סוגיין דלא כהלכתא, אלא תי' צע"א דנראה כי דרך המשלשל דלי מלמעלה על הרוב כי כשמוציא הדלי מן הבור ומשכו להביאו אצלו שהוא נח באמצע האויר וזמנין דמגנדר ליה דלי ונפיל באמצע ונח בקרקע, וכאלו אינו מעמידו כלל מפני כובדו דהו"ל כמי שאין אגדו בידו וכו' עיי"ש.

והריטב"א ז"ל תי' והוצא נמי צחי' הריטב"א דסוגיין אליבא דר"ע אולי דק"ל קלוטה כמי שהונחה דמיא וא"כ כשמוציא דרך אויר רה"ר אילו לא הי' אוגדו בידו הי' אסור דאורייתא להניסו לרה"י, השתא דאוגדו בידו אסור עכ"פ מדרבנן וכו'.

25. ריטב"א על מסכת עירובין דף צט/ב

והא דתנן אשפה ברשות הרבים גבוה עשרה טפחים חלון שעל גבה שופכין לתוכה מים בשבת. פ"י נקט מים משום דאורחא דמילתא בהכי אבל ה"ה שזורקין שם כלים וכל דבר מדברים הנשברים או שאינם מתגלגלין ודומיא דמים הנבלעין במקומה לאפוקי כלים שאינם נשברים דחיישינן דילמא נפלי לרשות הרבים ואתו לאתוניהו וכדמוכח מסוגיין דלעיל בפרקין ולא חש תלמוד' לפרושי הכין דסתם אשפה אין מפנין לה אלא כלים הנשברים או כלים הנמאסים וזה ברור. ואוקימנא למתני' באשפה דרבים אבל באשפה דיחיד חיישינן שמא תנטל אשפה והוי מקומם רשות הרבים והוא יזרק שם כבתחל' ממליך לפנות אשפתן:

26. שערים מצויינים בהלכה

משנה אילן המיסך על הארץ אם אין נופו גבוה מן הארץ ג' טפחים מטלטלין תחתיו. עי' ברש"י דדין מחיצה עליו. וכתבו הרי"ף והרא"ש, דצריך שיקשר הענפים באופן שרוח מצויה לא ינוד אותם, דאל"ה אין לו דין מחיצה. ועי' במג"א (סי' שטו סק"ג) דאפי' כשעושה מחיצה בכית לצניעות, כיון דמחיצה זו הוא מדין הגמרא צריך שיעשה אותה באופן דאם היה בחוץ לא היה רוח מצויה מגידה, עיי"ש המקורות.

27. רשב"א על מסכת עירובין דף צט/ב

אמר רב הונא אין מטלטלין בו יותר מב"ס. פירש אם מה שתחת האילן הוא יותר מב"ס אין מטלטלין בו אלא בד' אמות שאפילו נטעו מתחל' להשתמש תחתיו ה"ל כקרפף יותר מב"ס שלא הוקף לדירה דכל דירה שתשמישה לאויר לא חשיבא מוקפת לדירה ומינה שאם נטעה מתחלה לדור בה דירה שלא בתשמיש אויר דמותר לטלטל בכלה ומיהו אין מטלטלין בה לעולם ואפילו כשהיא בפחות מב"ס אלא בדעביד לה בהוצא ודופנא שאין רוח מצויה מנענע אותם דכל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה לא שמה מחיצה וכדאי' במס' סוכה בפ' הישן:

28. חזון איש [עז:ו]

1 סוכה כ"ד פ' כל מחיצה שאינה יכולה לעמוד צריימ חייב מחיצה, חייב דלפיל כינ אי ס"ל לכלהו חנאי דסוכה דאינה יכולה לעמוד צריימ דינשה פסולת, כהא אשמושיין דאפי' אינה ניטלת, אלא שברוח מוליכה ומניחה כמו שפרש"י, ונראה דחייבו דוקא שברוח מפזר את הענפים נאופן שכן מתרחקין גיט זה מזה, ובעל נ"י מחיצה כהיא שפחה, הלכך פסול אף בשטה שכן נחין ושקטין ומחילתן שלימה, דכוי מחיצה עבאי שאינה יכולה לעמוד ברוח, אבל אי המחיצה חזקה שאין כרוח יכול לפזרה, אלא שמתנדדת מטעם לכאן ולכאן, אבל בכל שפחה היא מחיצה מעליחא, נראה דשפיר כוי מחיצה בטומדת ברוח, ודברי כמ"ס ס"י שס"ג

29. משנה ברורה סימן שסב

(סו) גמי - ומ"מ (נה) אותו גמי צריך שלא ינטל ע"י רוח וכתב בספר מחצית השקל דמ"מ קיל קנה שעל גבן מקנה שבצדדים דאותן שבצדדים צריך לזוהר שלא ינדם הרוח [וכמו שכתב המ"א בסמ"ג ס"ג סק"ד] כיון דהם משום מחיצה ומחיצה שהרוח מנידה לא מיקרי מחיצה אבל הקנה שעל גבן נהי דצריך לזוהר שלא ינטל ע"י הרוח אבל אי הרוח ינידו אין בכך כלום דעיקר המחיצה תלוי בשני הקנים העומדים מן הצד (נו) ויש מאחרונים שמחמירין בזה ולדידהו בשעושיין העירוב ע"י חבל צריך למתחו בחזקה כדי שלא ינידו הרוח:

1. ספר ארץ הצבי [ע' נח]

ה. בדין גזרה לגזרה

גדולי האחרונים¹² האריכו לבאר יפה ההבדל שבין שבות דשבות (שאסור אם לא לצורך מצוה, או לצורך חולה, וכדומה) לבין גזירה לגזירה (דלא גזרינן בכלל, ואפילו שלא לצורך חולה ולצורך מצוה, וכדומה); דגזירה לגזירה שאסור להם לחכמים לגזור היינו דוקא היכא שכל עיקר תכלית וכונת הגזירה השניה היא לשם כך, שלא יעברו הקהל איסורא דרבנן, דאסור לחכמים לגזור שום גזירה שלא לצורך, ובעינן שיהי' שם איזה צורך גדול בכדי להנהיג גזירה חדשה, וחשש שמא יעברו העם איסורא דרבנן אינו נחשב דיצורך בכדי לגזור גזרה

חדשה. אך שבות דשבות הוא ענין אחר לגמרי, שחכמים הנהיגו ב' איסורים דרבנן, וכל אחד מהם בפנ"ע הונהג לשם חשש — שמא יעברו העם איסורא דאורייתא, ובמקרה אחד מצטרפים יחד שני האיסורים דרבנן, וזה נקרא תרי דרבנן, אך איננה גל"ג. אלא שצ"ע לפי"ז מאי דקיי"ל כרבא לגבי אביי, בהא דלא יצא החייט במחטו סמוך לחשיכה, ולא יעמוד אדם ברה"י וישתה ברה"ר (שבת דף יא ע"א-ע"ב) דשתי גזירות הללו אינן נוהגות בכרמלית.